

Н.М. Бовсунівська
старший викладач кафедри музики та
хореографії з методиками викладання
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Мої євреї (на пошану до нащадків народу, який став жертвою Голокосту)

У автобіографічному нарисі представлені спогади авторки про знайомих євреїв, які залишили незабутній слід у її житті.

В автобиографическом очерке представлены воспоминания автора о знакомых евреях, которые оставили неизгладимый след в ее жизни.

The autobiographic essay presents the reminiscences of the author about her Jewish acquaintances, who left an indelible mark on her life.

*...Не говори с тоской – «их нет»,
А с благодарностью – «были»...
В.А. Жуковський*

Маленьке сільце на Житомирщині чекало моєї появи на світ, бо батько був у ньому неабиякою особою – керував відомим в області хоровим колективом і мав високі артистичні відзнаки й звання. Як зараз кажуть – віп-персона... Перший мій крик зробив щасливими не тільки батьків, а й Мері Янkelівну. Поважна жінка, яка не мала жодного стосунку до медицини (на відміну від чоловіка-лікаря) ляснула новонароджену так, що я не розплакалася – заверещала. Вже згодом вона розповідала: «Це ж не плач, а рев пікіруючого бомбардувальника! І не кажіть, що це не так – я війну пережила. Прибігає тут другий пілот (себто – батько – Н.Б.) і не знає, що з цими дівчатами робити і кого спасати!».

Мері Янkelівна... Мила, добра жінка з мого дитинства. Вона навідріз відмовилася змінити ім'я та по-батькові, працювала провідним інженером-конструктором і... захищала мене від праведного батьківського гніву: «Коля! Хай краще буде трошки хуліганкою, аніж дурепую!».. Ці слова звучали кожного разу, коли батьки після чергових гастролей вислуховували ремствування сусідів.

Тоді мені здавалося, що мою родину оточують люди з дуже чудними іменами й цікавими, подеколи трагічними, долями. Досі пам'ятаю Іллю Федоровича та Анну Єфимівну Пастир. Доля звела їх у могилі. Там обоє отямилися після розстрілу в 1941 році. З кільканадцяти великих єврейських родин вижили тільки вони вдвох. Пізніше приїхали працювати в моє рідне селище. Правда, Іллюша (так його називали ми всі) Федорович на деякий час залишав кохану дружину – щоб відсидіти строк «за перебування на окупованій території». І наступні 52 роки присвятив лише своїй «Аннушці» (а так називав її він).

Анна Єфимівна, як начальник ВТК, заводу зналася на тонкощях перевірки. Саме вона порадила батькам методу контролю за моїми заняттями музикою. Цей метод виявився настільки простим і ефективним, що я попалася одразу. Не ризикну розкрити його суть (щоб не спокушати майбутніх музикантів). Мої мистецькі показники різко поліпилися...

Дитяча музична школа! Скільки ж сліз було пролито! Бо там мене чекала Людмила Михайлівна. Перші чотири роки пройшли безболісно. Для неї, ну, і для мене. А потім у моє цілком доросле життя (10 років) увійшла любов. Велика, красива, з круглим м'ячем – футбол. Тут уже не до музики, бо весь вільний час тепер присвячувався перегляду матчів і обговоренню наслідків невдалих ігор. (Знали б ви – якими словами!). Думаєте, моя Жмайліс пішла скаржитися? Ні в якому разі! Це був не її метод. Просто одного дня вона присіла біля мене на матчі й ласкаво поставила ультиматум: я нормально відвіую заняття, інакше вона скаже батькам, що в мене видатні музичні здібності...

Людмило Михайлівно! Ви – геніальний психолог, бо через кілька років я вже опинилася в музичному училищі.

Там мені одразу перехотілося вчитися (цілковито із суб'єктивних та егоїстичних причин), і я мала намір залізобетонно забути все, чому мене вчили... Та Ірина Натанівна (викладач по спеціальності) чомусь не оцінила мого бунтівного пориву. Спробу залишитися невігласом «придушила» й Діна Йосифівна Бараш. Досі пам'ятаю її маленьку фігуру за величезною кафедрою, тишу, від якої волосся вставало дибки, і милий голос: «Ну, що другий фортепіанний!? Усі готові до вікторини?»... І тренуваним рухом кидала голку програвача на вініловий диск, а ми намагалися згадати (вгадати), що ж воно звучить – друга побічна партія першої частини Дев'ятої симфонії Бетховена, чи – хто його знає?

Через чотири роки мене оглушили звісткою, що хочу вступати до музичного вишу, тому незабаром я вийшла на столичному вокзалі з сумкою і новеньким студентським квитком в руках...

Маю сказати, що тепер уже мені таланило на зустрічі з людьми з цікавими іменами...

Скрипалька Фейха (ми називали її Фая)... Дівчина з «абсолютно абсолютним» музичним обдаруванням не розуміла, як щось можна вивчити по нотах? Для чого ж тоді людині дано слух? Каприси Паганіні вона вчила з дисків, після декількох прослуховувань. Її професор так і не дізнався, що його унікально обдарована «Фіалка» не терпить нотну грамоту... Цікаво, чи знають в одному з провідних оркестрів Сполучених Штатів, що їх артистка ігнорує партитури?

Стосовно моєї музичної «біографії» – вона продовжилася під керівництвом моєї улюбленої Наталії Анатоліївни (з українським прізвищем чоловіка і мамою-єврейкою)... Вже п'ятнадцять років я цитую її (безумовно видатні!) слова: «Ой, і що це Ви тут лабасте? Бо це – не гра! Де ви вчилися музики? В ЖЕКу? (перепрошу нашу побутову організацію – Н.Б.). Ви хочете щоб великий Людвіг (її і мій улюблений Бетховен) знову оглух? Але вже з сорому від Вашого виконання?». Хочу сказати – дієва фраза...

Далі була робота у провідному вищому навчальному закладі Житомира. Вже в аспірантурі доля звела мене з Михайлом Ароновичем Агранатом. Видатний шоумен, легендарний капітан легендарної команди КВН «Дрім-Тім» та першої збірної СНД, продюсер, талановитий ведучий... Цей воістину унікальний гуморист так «вправив» мої мізки (в науковому сенсі), що моє дисертаційне дослідження поповнилося цілком серйозними і вагомими матеріалами з історії музичної освіти єврейського народу... Додам, що М. Агранат – чи не єдиний КВН-щик з професорським ступенем одного з українських університетів...

Вже хотілося б закінчувати невеликий белетристичний екскурс у дитинство. Але дзвінок батька нагадав про ще одного музиканта-єврея, який учив нас обох – Лев Мойсейович Вайнштейн. Він казав: «Краще тримайте партитуру в голові, ніж голову в партитурі»... І я, і мій тато слідуємо цьому простому правилу...

Забула сказати, що нині я – викладач музичних дисциплін Житомирського державного університету імені Івана Франка, безмежно люблю свою роботу, студентів. І з великою вдячністю згадую «моїх євреїв». Це не тільки люди мистецтва, а й електрики,

інженери, лікарі, фотохудожники, архіваріуси, чоботарі... Проте всі – мої вчителі. І добре, що вони в моєму житті були... І, звичайно – Є.

Список використаних джерел та літератури

1. Спогади Бовсунівського М.Я.
2. Спогади моїх друзів із Ізраїлю.
3. Спогади моїх друзів із США.
4. Сторінки особистого щоденника.